

DATOS IDENTIFICATIVOS

Estratexias Didácticas I: O Ensino

Materia	Estratexias Didácticas I: O Ensino			
Código	P02M066V12243			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade: Arte e Debuxo			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Varela Casal, Cristina			
Profesorado	Varela Casal, Cristina			
Correo-e	cristinavarelacasal@uvigo.es			
Web	http://mpe.uvigo.es			
Descrición xeral	É imposible delimitar a acción creativa da acción educativa na formación de futuros profesionais dos ensinos das Artes; Educación visual e plástica na ESO, Artes plásticas e cultura audiovisual en Bacharelato.			

A intención desta Materia é dotar ao alumno Graduado, no itinerario de Artes do Máster de educación, de procedementos e técnicas educativas, para a transmisión e acción educativa. Reflexionando no propio proceso creativo, no proceso de aprendizaxe e na planificación das accións educativas no ambito das Artes.

Competencias

Código	
B2	Coñecer o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procesos de ensino e aprendizaxe respectivos.
B3	Planificar, desenvolver e avaliar o proceso de ensino e aprendizaxe potenciando procesos educativos que faciliten a adquisición das competencias propias dos respectivos ensinos, atendendo ao nivel e formación previa dos estudantes, así como á orientación dos mesmos, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
B4	Buscar, obter, procesar e comunicar información (oral, impresa, audiovisual, dixital ou multimedia), transformala en coñecemento e aplicala aos procesos de ensino e aprendizaxe nas materias propias da especialización cursada.
B6	Deseñar e desenvolver metodoloxías didácticas tanto grupais como personalizadas, adaptadas á diversidade dos estudantes.
B8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
C3	Elaborar propostas baseadas na adquisición de coñecementos, destrezas e aptitudes intelectuais e emocionais.
C6	Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país.
C8	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
C10	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
C11	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.

D1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
D2	Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros lóxicos na toma de decisións.
D3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Capacitar un docente analítico, reflexivo e crítico no ámbito da Educación Artística.	B2 B4	C6 C10 C11	D2 D3
Valorar a capacidade artística (proceso creativo) como método de investigación e de coñecemento.	B3 B4 B8		D2
Coñecer os diferentes campos do /saber e facer/ que concorren na Educación Artística.	B2 B4	C6 C8	D1
Desenvolver a capacidade de comunicación verbal, (oral e escrita) para a transmisión de coñecementos.	B4 B6	C3	D1
Aplicar métodos, procedementos e técnicas da investigación e da práctica artística, á planificación e deseño de proxectos, de estratexias e recursos educativos.	B3 B4 B6	C3	D1 D2 D3

Contidos

Tema	
O proceso de creación artística.	<ul style="list-style-type: none"> . Fases do proceso de creación artística . Estratexias metodolóxicas . Sistemas de avaliación . Relación co proceso de educación artística
Epistemoloxía da educación artística.	<ul style="list-style-type: none"> . Modelos de educación artística.
O concepto creatividade	<ul style="list-style-type: none"> . Mitos sobre a creatividade . Definición de creatividade . O papel da imaxinación na creación . Pensamento converxente vs. pensamento diverxente . Teoría das intelixencias múltiples de Gardner
Traballo por proxectos e traballo colaborativo no contexto da plástica: novos linguaxes artísticos, novas metodoloxías docentes	<ul style="list-style-type: none"> . Planificación de contidos . Elaboración de propostas puntuais e resolución de exercicios . Plantexamentos e organización conceptual de contidos . A materialización final . Presentación e avaliación de proxectos

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	3	0	3
Lección maxistral	5	0	5
Estudo de casos	0	20	20
Seminario	5	0	5
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Debate	5	0	5
Obradoiro	0	7	7
Traballos de aula	0	27	27
Resolución de problemas de forma autónoma	0	24	24
Presentación	6	10	16
Aprendizaxe baseado en proxectos	0	10	10
Observación sistemática	6	0	6
Cartafol/dossier	0	12	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición
Actividades introductorias
Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, diagnóstico como punto de partida.
Presentación da materia e dos proxectos que se expoñen ao alumno.

Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo alumno.
Estudo de casos	Análise de contidos da materia, coa finalidade de interpretalos, esquematizarlos, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos e expor hipóteses .
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre a creatividade, o proceso creativo, o proceso de aprendizaxe e que permite enfocar os contidos da materia. Como complemento das clases teóricas.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través do TIC de maneira autónoma.
Debate	Centraránse os temas de contidos da materia, análise de casos, o resultado dos proxectos, análises dun tema exposto previamente nunha lección maxistral.
Obradoiro	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos e habilidades a través da manipulación de instrumentos sobre unha temática concreta. As actividades desenvólvense individualmente ou en grupo dunha forma autónoma.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolven proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Este traballo realizácese dunha forma autónoma.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades nas que se formulan cuestións relacionadas coa planificación docente. Os alumnos deben desenvolver as solucións adecuadas e concretas mediante os procedementos e técnicas educativas.
Presentación	Exposición por parte dos alumnos ante o docente e o grupo de compañeiros dun proxecto realizado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de actividades que estuden o proceso creativo, o proceso educativo e que permiten a cooperación de varios alumnos cos seus distintos coñecementos e puntos de vista, traballando en equipo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre a creatividade, o proceso creativo, o proceso de aprendizaxe e que permite enfocar os contidos da materia. Como complemento das clases teóricas.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Realización de actividades que estuden o proceso creativo, o proceso educativo e que permiten a cooperación de varios alumnos cos seus distintos coñecementos e puntos de vista, traballando en equipo.
Presentación	Exposición por parte dos alumnos ante o docente e o grupo de compañeiros dun proxecto realizado. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Obradoiro	Actividades enfocadas a adquisición de coñecementos e habilidades a través da manipulación de instrumentos sobre unha temática concreta. As actividades desenvólvense individualmente ou en grupo dunha forma autónoma.
Debate	Centraránse os temas de contidos da materia, análise de casos, o resultado dos proxectos, análises dun tema exposto previamente nunha lección maxistral.
Traballos de aula	Os estudantes desenvolven proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Este traballo realizácese dunha forma autónoma.
Probas	Descrición
Cartafol/dossier	Cada alumno deberá ir levando un diario de campo no que reflectirá a súa evolución na materia e que será de obrigada entrega

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Debate	ACCÍONS TUTELADAS Nas charlas en grupo, observáense aos estudantes sobre como centran os temas, a capacidade de análise de síntese e a forma de exposición.	5	B4 B6 B8	C3 C8 C10 C11	D3
Resolución de problemas de forma autónoma	REALIZACIÓN DE EJERCICIOS Se valorará como os alumnos desenvolveron as solucións adecuadas mediante aplicación de técnicas e procedementos educativos para a realización dos proxectos.	40	B2 B3 B4 B8	C3	D1 D2 D3
Presentación	ACTIVIDADES EXPOSITIVAS DE PROFESOR E ESTUDANTE Exposición por parte do alumno ante o docente e o grupo de estudantes dun tema sobre os resultados do traballo, pódese levar a cabo dunha maneira individual ou en grupo.	40	B4 B8	C3 C8	D1 D2 D3

Observación sistemática	OBSERVACIÓN SISTEMÁTICA Recompilásense datos sobre a actitude, a participación, a capacidade de liderado, a empatía e entusiasmo cos compañeiros no traballo en grupo.	5	C6 C8 C10	D3
Cartafol/dossier	DOCUMENTACIÓN DOS TRABALLOS REALIZADOS Unha vez terminada o proxecto creativo o alumno presentará un cuaderno de campo no que reflectirá o proceso creativo. Valoraranse a estrutura, a secuencia e os recursos que se utilicen para reflectir mellor o proceso. As ilustracións, a maquetación e a presentación de cada dossier teñen que ser coherentes co contido, xa que son parte da comunicación de ideas.	10	B2 C3	D1 D2 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Na SEGUNDA CONVOCATORIA

Os alumnos que non tiveran asistido durante o curso académico ordinario deberán porse en contacto cos responsables da materia, para que se lles indique o detalle dos materiais a entregar para optar a superar a materia. Habrá unha proba escrita de contidos mínimos teóricos obrigatoria.

No caso de alumnos que asistan regularmente a clase e presenten as entregas parciais puntualmente e en forma e aínda así non logren superar a materia deberán, para esta segunda convocatoria, repertir só aquelas entregas nas que non alcanzasen a nota mínima de 5. Conservaráselles o resto das notas obtidas nos exercicios aprobados e acharase a media correspondente en función dos criterios xa comentados.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

- Arnheim R., **Consideraciones sobre la educación artística**, Paidós,
Ausubel Novak y Hanesian, **Psicología educativa. Un punto de vista cognoscitivo.**, Trillas,
Balada, M y Juanola, R, **La educación visual en la escuela**, Paidós,
Beijon J.J., **Gramática del arte**, Celeste ediciones,
Berger J., **Modos de ver**, Gustavo Gili,
Bruner J.S., **El proceso mental en el aprendizaje**, Narcea,
Colectivo, **Didáctica General**, Anaya,
Dondis A., **La sintaxis de la imagen**, Gustavo Gili,
Eco U., **Historia de la belleza**, Lumen,
Edwards, B., **Aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro**, Urano,
Eisner E., **Educación la visión artística**, Paidós,
Eisner E., **Procesos cognitivos y curriculum**, Martínez Roca,
Freeland C., **Pero ¿esto es arte?**, Cátedra,
Gadner H., **Arte mente y cerebro**, Paidós,
Hannoun, H., **El niño conquista el medio**, Kapelusz,
Hernández y Hernández, Jodar Minarro A. y Marin Viadel R., **¿Que es la educación artística**, Sendai,
Holloway, G. E., **Concepción en el espacio según Piaget**, Paidós,
Kandinsky, **la gramática de la creación, el futuro de la pintura**, Paidós,
Kandinsky, **De lo espiritual en el arte**, Labor,
Lazotti Fontana, L., **Comunicación visual en la escuela**, G. Gili,
Lowenfeld, V., **Desarrollo de la capacidad creadora**, Kapelusz,
Marina J.A., **La educación del talento**, Ariel, Planeta,
Marina J.A., **Teoría de la inteligencia creadora**, Anagrama,
Munari B., **¿Cómo nacen los objetos?**, Gustavo Gili,
Neill, A. S., **Hijos en libertad**, Gedisa,
Novak, J. D., **Teoría y práctica de la educación**, Alianza,
Read, H., **Educación por el arte**, Paidós,
Vygotski, L. S., **La imaginación y el arte en la infancia**, Akal,
Vygotski L. S., **Pensamiento y lenguaje**, Pléyade,
Vygotski, L. S., **Psicología del arte**, Barral,

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estratexias Didácticas II: Autoavaliación, Crítica e Análise/P02M066V12244

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Complementos para a Ensinanza do Debuxo/P02M066V12242

Innovación e Investigación na Ensinanza Secundaria: Música e Debuxo/P02M066V12241

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Desenvolvemento Psicológico da Aprendizaxe no Ensino Secundario/P02M066V12102
